

**PROTOKÓŁ
KONTROLI PROBLEMOWEJ**
przeprowadzonej
w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR)
ul. Pankiewicza 5-7 w Gorzowie Wlkp.

w dniach 16 i 19 grudnia 2011r.

Działając na podstawie art. 22 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. Nr 175, poz. 1362 z 2009r. ze zmianami), rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 61, poz. 543 ze zm.)

Zespół kontrolny w składzie:

1. **Elżbieta Szwonka** – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 564-1/2011 z dnia 7 grudnia 2011r.; przewodnicząca Zespołu;
2. **Agnieszka Kraska** - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 564-2/2011 z dnia 7 grudnia 2011r.
3. **Wiesława Mikołajczyk** – Inspektor w Wydziale Polityki Społecznej LUW posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego nr 564-3/2011 z dnia 7 grudnia 2011r.

przeprowadził w dniach 16 i 19 grudnia 2011r. kontrolę problemową w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. ul. Pankiewicza 5-7. Kontrolę przeprowadzono w obecności Pani Joanny Kędzior, Dyrektora jednostki, powołanej na stanowisko z dniem 1 października 2002 roku.

Przedmiotem kontroli były: działania jednostki od 2010r. do dnia kontroli w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej i lokalnego systemu opieki nad rodziną i dzieckiem oraz zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

(Dowód: akta kontroli str.1-22)

1. ORGANIZACJA PRACY PCPR

Uchwałą nr 183/XXVI/2009 Rady Powiatu Gorzowskiego z dnia 30 czerwca 2009 roku w sprawie przyjęcia nowego Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. przyjęto Statut, następnie Uchwałą Nr 230/2009 z dnia 14 grudnia 2009r. Zarządu Powiatu Gorzowskiego w sprawie zatwierdzenia regulaminu organizacyjnego PCPR w Gorzowie Wlkp. zatwierdzono Regulamin organizacyjny PCPR w Gorzowie Wlkp.

Warunki lokalowe

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie mieści się w budynku przy ul. Pankiewicza 5-7 w Gorzowie Wlkp., zajmuje 5 pomieszczeń na II piętrze. W tym samym budynku mają swoją siedzibę: między innymi Starostwo Powiatowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.

2. STRUKTURA ZATRUDNIENIA

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnia 10 osób (stan na dzień kontroli) – 9,6 etatu

- Dyrektor – p. Joanna Kędzior – 1 etat;
- główny księgowy – 1/4 etatu;
- zastępca gł. księgowego – 1/3 etatu;
- starszy pracownik socjalny – 5 etatów; (w tym 1 etat ze środków EFS)
- specjalista ds. opieki zastępczej – 1 etat;
- starszy referent ds. opieki zastępczej – 1 etat;

Zagadnieniami objętymi zakresem kontroli zajmuje się 4 pracowników – 4 etaty.

(Dowód: akta kontroli str.47)

Dyrektor placówki posiada wymagane kwalifikacje - wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku socjologia (ukończone w 1996 r. – KUL). Posiada wymaganą w art. 122 ust.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. specjalizację z organizacji pomocy społecznej (Uniwersytet Szczeciński 2001r). Staż pracy w pomocy społecznej - 15 lat.

Sprawdzono akta osobowe wszystkich pracowników merytorycznych –dwóch starszych pracowników socjalnych, specjalisty ds. opieki zastępczej i starszego referenta ds. opieki zastępczej pod kątem posiadania wymaganych kwalifikacji i uczestnictwa w kursach i szkoleniach w okresie objętym zakresem kontroli. Zgromadzone w teczkach dokumenty poświadczają kwalifikacje pracowników do wykonywania zadań, wynikających z zakresów czynności oraz fakt uczestniczenia w merytorycznych szkoleniach. Dwoje pracowników posiada specjalizację z zakresu organizacji i zarządzania instytucjami pomocy społecznej, troje odbyło szkolenia w zakresie: ochrony danych osobowych, jedna ponadto w zakresie przeciwdziałania handlowi ludźmi i w zakresie mediacji oraz 1 pracownik w zakresie wsparcia wykluczonych (szkolenie w ramach EFS).

(Dowód: akta kontroli str. 49)

REALIZACJA ZADAŃ W ZAKRESIE OPIEKI NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

1. STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

Powiat Gorzowski posiada Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Pomocy Osobom Niepełnosprawnym w powiecie gorzowskim na lata 2005 – 2014 przyjętą Uchwałą Rady Powiatu Gorzowskiego Nr 173XXVII/2005 z dnia 30.06.2005r. Celem głównym strategii jest stworzenie systemu współpracy osób i instytucji zajmujących się pomocą rodzinie, wspieranie rodzin naturalnych i zastępczych w dążeniu do samodzielności poprzez wykształcenie takich postaw i umiejętności, które pozwolą na podejmowanie samodzielnych decyzji i działań umożliwiających rozwiązywanie własnych problemów życiowych.

Wobec zjawiska wzrostu niewydolności opiekuńczo-wychowawczej w rodzinach oraz występującej dysfunkcyjności rodzin przyjęto Uchwałą nr 112/XV/2008 Rady Powiatu Gorzowskiego z dnia 22 kwietnia 2008 „Program tworzenia lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Powiecie Gorzowskim na lata 2008-2013”, w którym założono m.in. utworzenie systemu wsparcia dziecka i rodziny w ich naturalnym środowisku, wspieranie rozwoju rodzicielstwa zastępczego i tworzenie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie.

Rozdział I: Utworzenie systemu wsparcia dziecka i rodziny w ich naturalnym środowisku

Rozdział II: Wspieranie rozwoju różnych form rodzicielstwa zastępczego

Rozdział III: Tworzenie systemu instytucjonalnych form pomocy dziecku i rodzinie

Rozdział IV: Organizowanie pomocy i wsparcia w procesie usamodzielnienia się i integracji ze środowiskiem wychowankom opuszczającym niektóre typy placówek i rodziny zastępcze.

Rozdział V: Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży.

Zapisane w § 22 zadanie dotyczące tworzenia sieci rodzinnych Domów Dziecka oraz lobbingu na rzecz pozyskania partnerów do realizacji tego zadania zostało zrealizowane. Na terenie powiatu działają na dzień kontroli 2 rodzinne domy dziecka, prowadzone przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach – powiat ma podpisaną z Fundacją w Marwicach umowę z dnia 01.07.2010, dotyczącą realizacji zadania publicznego polegającego na zapewnieniu opieki i wychowania dzieciom i młodzieży pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego – umowa dotyczy 5 dzieci. Z chwilą uruchomienia Rodzinnego Domu Dziecka w Janczewie aneksowano zawartą umowę z Fundacją bez wskazania liczby dzieci.

Natomiast zadanie mające na celu utworzenie wielofunkcyjnej placówki opiekuńczo-wychowawczej dla 14 wychowanków z 5 miejscami interwencyjnego zabezpieczenia nieletnich dzieci (§ 23) nie zostało zrealizowane do dnia kontroli. Zapisane w § 25 zadanie pozyskania bazy lokalowej i utworzenia mieszkań chronionych i mieszkań usamodzielnienia dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek, pozbawionych możliwości powrotu do miejsca zamieszkania na dzień kontroli również nie zostało zrealizowane.

(Dowód: akta kontroli str. 23-46, 57)

2. PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. w roku 2010 był zatrudniony w ramach umowy zlecenia psycholog i prawnik, którzy pełnili w siedzibie Centrum dyżury (każdy ze specjalistów 1x w tygodniu po 1 godzinie), w trakcie których psycholog świadczył poradnictwo i konsultacje psychologiczne, stosował psychoedukację rodziców zastępczych i dzieci, prowadził terapię indywidualną i wywiad psychologiczny, obserwację psychologiczną. Z usług psychologa korzystały rodziny zastępcze, dzieci w nich umieszczone oraz rodzice naturalni. W 2011r. świadczone było poradnictwo w podobnym wymiarze (każdy ze specjalistów 1 raz w tygodniu po 1 godzinie),

Jak ustalono podczas kontroli udzielono 166 porad psychologicznych dla 206 osób oraz porady prawne dla 53 osób. W przypadku każdego ze specjalistów istnieje możliwość umówienia się na inną niż wyznaczona godzina, uzyskania porady telefonicznie lub w formie pisemnej.

Ponadto, z uwagi na zapotrzebowanie na konsultacje specjalistyczne dodatkowo w 2011 roku w ramach realizowanych programów (Dbać, wspierać, rozumieć – od 01.07.2011 i Dobra rada 2011 od lipca 2011) oraz projektu (Nowe umiejętności, nowe możliwości – od 01.01.2011 mieszkańcy powiatu mogli dodatkowo korzystać z pomocy specjalistów: psycholog 3 godz. w tygodniu, prawnik 3 godz. i pedagog – 3 godz. w tyg. Ponadto, asystent rodziny, asystent osób niepełnosprawnych, doradca zawodowy i dietetyk udzielali porad i pomocy w miejscu zamieszkania osób i rodzin, lub w siedzibie PCPR.

(Dowód: akta kontroli str.57, 61-68)

3. ORGANIZACJA OPIEKI NAD DZIEĆMI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH

W powiecie w dniu kontroli funkcjonowało łącznie 109 rodzin zastępczych, w tym: 93 spokrewnionych, 7 niespokrewnionych z dzieckiem oraz 9 zawodowych rodzin, w tym 8 wielodzietnych i 1 o charakterze pogotowia rodzinnego. W rodzinach tych przebywało łącznie 174 dzieci, w tym: w spokrewnionych rodzinach 116 dzieci, w niespokrewnionych 8 dzieci, w zawodowych 50 dzieci (w rodzinach wielodzietnych – 47, w pogotowiu rodzinnym 3).

W stosunku do roku 2010 nastąpił wzrost liczby rodzin zastępczych o 8 rodzin, wzrost dotyczy rodzin spokrewnionych. W 2010 ubyła jedna rodzina wielodzietna z powodu przekształcenia się w Rodzinny Dom Dziecka. Zwiększeniu uległa również liczba dzieci w rodzinach zastępczych o 21, co stanowi blisko 12% wzrost. Wzrósł również wskaźnik liczby dzieci w rodzinie wielodzietnej z 4,5 w 2010 roku do 5,9 w 2011.

W rodzinach zastępczych na dzień kontroli na terenie powiatu przebywa 26 dzieci pochodzących z innych powiatów, natomiast 33 dzieci z powiatu gorzowskiego przebywa na terenie innych powiatów.

Uchwałą Nr 102/XVII/2004 Rady Powiatu Gorzowskiego z dnia 25.06.2004 r. w sprawie określenia warunków częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłat za pobyt dziecka

w rodzinie zastępczej oraz osoby pełnoletniej w rodzinie, która sprawowała funkcję rodziny zastępczej do czasu ukończenia szkoły, w której rozpoczęła naukę przed osiągnięciem pełnoletności ustalono warunki zwalniania częściowego lub całkowitego rodziców z ponoszenia odpłatności za pobyt dzieci w zastępczej opiece.

Rodziny, którym ustalono odpłatność a nie wywiązują się z obowiązku i nie wnoszą opłat, zgłaszane są przez PCPR do Urzędu Skarbowego z prośbą o ściągnięcie należności.

Do budżetu powiatu z tytułu opłat za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych wpłynęło 118,57 zł (wpływ ściągnięty 10.11.2011 r. przez Komornika Sądowego – KM1572/11X NC).

Według stanu na dzień kontroli, nie ma dzieci oczekujących na umieszczenie w rodzinie zastępczej, zrealizowano wszystkie postanowienia Sądu o umieszczeniu w rodzinie zastępczej.

W powiecie funkcjonuje nieformalna grupa wsparcia będąca oddolną inicjatywą rodziców zastępczych z terenu Powiatu Gorzowskiego. Spotkania grupy wsparcia odbywają się w siedzibie PCPR każdą 2 środę miesiąca (pok. 204). W 2011 r. odbyły się cztery spotkania w następujących terminach: 14 września 2011 r.; 12 października 2011 r.; 09 listopada 2011 r. i 14 grudnia 2011 r.

W celu wsparcia rodzin zastępczych i biologicznych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w 2011 roku zorganizowało szkolenia między innymi w ramach „Szkoły Rodzin” zorganizowano w Kostrzynie nad Odrą, cykl 7 dwugodzinnych spotkań prowadzonych przez dwóch pedagogów. Uczestnicy otrzymali skrypty oraz książki. W związku z przystąpieniem rodzin zastępczych z terenu Powiatu Gorzowskiego do Projektu realizowanego przez Fundację „Nasz Dom” pn. „Opracowanie strategii wspierania rodzin zastępczych w pięciu powiatach ziemskich Województwa Lubuskiego” zorganizowane zostały spotkania z rodzinami zastępczymi, do których zaproszone zostały wszystkie rodziny funkcjonujące na terenie Powiatu Gorzowskiego:

a) spotkanie pierwsze, w którym uczestniczyli: rodzice zastępczy, przedstawiciele fundacji, przedstawiciele Powiatu Gorzowskiego, Dyrektor i pracownicy PCPR w Gorzowie Wlkp. Spotkanie miało charakter informacyjny, dotyczyło wstępnych ustaleń, oczekiwań rodzicielstwa zastępczego.

b) spotkanie drugie i trzecie, w których uczestniczyli: rodzice zastępczy i przedstawiciele fundacji. Spotkania miały na celu wypracowanie postulatów, sformułowanie potrzeb rodzin, podjęcie oddolnych inicjatyw.

c) spotkanie czwarte, w którym uczestniczyli: rodzice zastępczy, przedstawiciele fundacji, Dyrektor i pracownicy PCPR w Gorzowie Wlkp. Spotkanie miało na celu przedstawienie i wyrażenie Postulatów rodzin zastępczych, sformułowanych w toku poprzednich spotkań. Środowisko rodziców zastępczych sformułowało siedem Postulatów, które stanowiąc będą podstawę do planowania przyszłych działań. Ponadto PCPR zorganizowało w związku z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) dwa szkolenia dla rodzin zastępczych w zakresie kształtowania się gorzowskiego mikrosystemu wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej. Zawodowe Rodziny zastępcze z terenu powiatu uczestniczyły w 20- godzinnym szkoleniu organizowanym przez Caritas, Szkolenia prowadzili: psycholog, terapeuta, prawnik, pielęgniarka, pedagog, logopeda.

Odrębną i nowatorską formą wspierania rodzin w wypełnianiu ich funkcji są realizowane w ramach Projektu „Nowe umiejętności nowe możliwości” współfinansowanego ze środków EFS:

1. Wyjazdowe treningi kompetencji i umiejętności społecznych dla wychowanków w wieku 15-25 lat (4 dni);
2. Wyjazdowe treningi umiejętności dla rodziców zastępczych i osób prowadzących rodzinne domy dziecka (4 dni);
3. Stacjonarne poradnictwo specjalistyczne prowadzone przez prawnika
4. Stacjonarne poradnictwo i wsparcie grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno zawodowych (dla rodzin zastępczych) – 7 spotkań po 2 godziny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie organizuje corocznie, wspólnie z Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wlkp., bezpłatne lub częściowo odpłatne kolonie dla dzieci rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych. W 2011 roku z różnych form letniego wypoczynku skorzystało 143 dzieci.

(Dowód: akta kontroli str. 57-68)

W toku kontroli zbadano dokumentację 9 rodzin zastępczych, co stanowi 8% całości dokumentacji:

Rodziny spokrewnione - losowo wybrano dokumentację 4 rodzin;

Rodziny niespokrewnione – losowo wybrano dokumentację 1 rodzin;

Zawodowych rodzin zastępczych - sprawdzono teczki 3 rodzin, w tym 1 pogotowia rodzinnego i 2 wielodzietnych rodzin.

W toku kontroli stwierdzono, że sposób organizowania opieki w rodzinach zastępczych jest prawidłowy, zgodny z przepisami prawa. Odnotowano uchybienia w zakresie terminowości przeprowadzania wywiadów środowiskowych (rzadziej niż co 6 miesięcy): w 3 rodzinach spokrewnionych, w 1 rodzinie niespokrewnionej oraz w 2 wielodzietnych rodzinach zawodowych i w pogotowiu rodzinnym. Tylko w 2 skontrolowanych aktach rodzin wywiady były przeprowadzone zgodnie z przepisami, ale rodziny te zostały zawiązane w II połowie 2011r. Decyzje administracyjne, przyznające pomoc pieniężną na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz jednorazową pomoc z tytułu przyjęcia dziecka wydane są zgodnie z przepisami prawa. Wszystkie zawodowe i niespokrewnione rodziny zastępcze posiadają wymagane zaświadczenia kwalifikacyjne. Liczba dzieci w zawodowych rodzinach wielodzietnych jest zgodna z przepisami prawa. W pogotowiu rodzinnym czas pobytu i liczba dzieci w okresie objętym kontrolą - zgodne z przepisami. W przypadku pogotowia rodzinnego, w którym przebywało w dniu kontroli 3 dzieci, w tym dwoje przez okres 12 miesięcy, a jedno od 10 miesięcy, zbadano podjęte działania Centrum na rzecz uregulowania sytuacji rodziny umieszczonych tam dzieci. Z akt wynika, że w Centrum prowadzony jest zeszyt spotkań z rodziną naturalną. W zeszycie zapiski o licznych spotkaniach dzieci z rodzicami. Poza tym, w skontrolowanej dokumentacji brakowało dokumentów potwierdzających prowadzoną przez Centrum pracę na rzecz powrotu dzieci do rodziny lub uregulowania ich sytuacji. Z wyjaśnień pracownika Centrum wynika, że rozmowy z rodzicami biologicznymi zachęcające do podejmowania działań na rzecz powrotu dzieci prowadzone są podczas spotkań z dziećmi na terenie PCPR.

(Dowód: akta kontroli str. 76-93)

4. PROWADZENIE PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH, OŚRODKÓW ADOPCYJNO-OPIEKUŃCZYCH, PLACÓWEK WSPARCIA DZIENNEGO O ZASIĘGU PONADGMINNYM ORAZ WDRAŻANIE PROGRAMÓW POMOCY DZIECKU I RODZINIE

Na terenie powiatu funkcjonują dwie całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego – prowadzone przez Fundację im. Janusza Korczaka w Marwicach. Powiat ma podpisaną z Fundacją umowę z dnia 01.07.2010, dotyczącą realizacji zadania publicznego polegającego na zapewnieniu opieki i wychowania dzieciom i młodzieży pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego – umowa dotyczy 5 dzieci. Z chwilą uruchomienia Rodzinnego Domu Dziecka w Janczewie aneksowano zawartą umowę z Fundacją bez wskazania liczby dzieci. W obu placówkach jest łącznie 14 miejsc, z czego powiat korzysta z 50% tych miejsc. Pozostałe wykorzystują inne powiaty (zgorzelecki i międzyrzecki). Obie placówki posiadają zezwolenie i spełniają standardy określone w przepisach. Na dzień kontroli z terenu powiatu gorzowskiego w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych

przebywa łącznie 29 dzieci, z tego 7 w placówkach na terenie powiatu, co stanowi 24,1% ogółu dzieci z powiatu umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych (5 w RDD w Marwicach, 2 w RDD w Janczewie). Blisko 76 procent dzieci z terenu powiatu umieszczanych jest w innych powiatach, w tym bardzo odległych np., Suwałki, Nowy Sącz co stanowi istotną trudność w utrzymywaniu przez dzieci osobistych kontaktów z rodziną. Koszt pobytu dzieci w placówkach waha się od 1800 zł (RDD w Marwicach) do 4190,76 (w Liskowie powiat Kalisz).

Powiat nie prowadzi placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.

(Dowód: akta kontroli str.66-68)

Oprócz wymienionych w pkt 4 protokołu Powiatowe Centrum w Gorzowie Wlkp. zrealizowało w 2011 roku w zakresie pomocy dziecku i rodzinie następujące programy: „Dbać, Wspierać, Rozumieć” – zadanie z zakresu pomocy społecznej w ramach konkursu ogłoszonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej; „Dobra Rada 2011” – przy wsparciu Urzędu Marszałkowskiego.

W 2010 roku przy wsparciu środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach konkursu w zakresie pomocy dziecku i rodzinie zrealizowano program „Pomoc Rodzinom” oraz z udziałem środków Urzędu Marszałkowskiego program „Zostań Rodzicem Zastępczym 2010” oraz program realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie, „Nowe umiejętności – nowe możliwości”. W ramach tego projektu wsparciem objętych zostało łącznie 60 mieszkańców Powiatu Gorzowskiego, w tym:

- 32 osób niepełnosprawnych uczestników ŚDS
- 3 osoby niepełnosprawne z terenu Powiatu Gorzowskiego
- 25 wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych

(Dowód: akta kontroli str.66-68)

W Powiecie Gorzowskim nie ma Ośrodka Adopcyjno-Opiekuńczego. Zostało zawarte porozumienie z Miastem Gorzów Wlkp. na realizację zadania: prowadzenie zadań związanych z adopcją. Zadania są realizowane na terenie Ośrodka oraz po indywidualnym uzgodnieniu na terenie powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Do Ośrodka Adopcyjno – Opiekuńczego w Gorzowie Wlkp. zgłaszane dzieci z uregulowaną sytuacją prawną.

(Dowód: akta kontroli str. 68)

W 2010r. powiat posiadał 3 niezrealizowane postanowienia dotyczące umieszczenia 3 dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Dwoje dzieci w chwili wydania postanowienia miało 17 lat, jedno 16. Wszystkie dzieci oczekiwały w środowisku, Sąd prosił PCPR o wyjaśnienia w sprawie realizacji wydanych postanowień. W odpowiedzi PCPR wysłało do SR informacje o podejmowanych działaniach i braku możliwości umieszczenia dziecka w placówce z powodu braku miejsc. Na dzień kontroli liczba niezrealizowanych postanowień Sądu w sprawie umieszczenia w placówkach – opiekuńczo - wychowawczych wynosiła 4.

(Dowód: akta kontroli str.104-108)

5. POKRYWANIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECI W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I RODZINACH ZASTĘPCZYCH Z TERENU POWIATU ORAZ NA TERENIE INNEGO POWIATU

W 2011r. na terenie powiatu gorzowskiego w rodzinach zastępczych przebywa 26 dzieci z innych powiatów. Ze wszystkimi powiatami podpisano stosowne porozumienia.

Powiat gorzowski w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów posiada 33 dzieci. Z tymi powiatami podpisano porozumienia.

Na koniec 2010 r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie powiatu przebywało ogółem 31 dzieci, poza powiatem – 24 dzieci. W 2011 roku (na dzień kontroli) analogicznie – 29; z tego na terenie powiatu 7 i 22 dzieci poza powiatem (do 16.12.2011).

Koszty utrzymania dzieci w roku 2010r. w placówkach na terenie powiatu: - w Rodzinnym Domu Dziecka w Marwicach – 1800 zł; w RDD w Janczewie 2000 zł. W 2011 roku koszty w obu placówkach pozostały bez zmian.

Za dzieci przebywające w placówkach poza powiatem starostwo w 2011 roku ponosi koszty od 2.228,73 zł do 4.190,76 zł.

Na mocy Uchwały Rady Powiatu Gorzowskiego określającej warunki częściowego lub całkowitego zwalniania rodziców z opłat za pobyt dziecka oraz osoby pełnoletniej w placówce opiekuńczo – wychowawczej 19 rodziców zostało zobowiązanych do ponoszenia odpłatności, 9 zwolniono, wobec 3 nie ustalono miejsca pobytu, w dwóch przypadkach nie ustalono ojcostwa, a 6 rodziców nie żyje. Wpływy do budżetu powiatu w 2010 z tego tytułu wyniosły 292,00 zł.

(Dowód: akta kontroli str.60-70)

6. PRYZNANIE POMOCY PIENIĘŻNEJ NA USAMODZIELNIENIA ORAZ KONTYNUOWANIE NAUKI WYCHOWANKOM RODZIN ZASTĘPCZYCH I PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH

Liczba wychowanków rodzin zastępczych, którym w 2010r. przyznano pomoc na usamodzielnienie: 8 – w tym pomoc pieniężną na usamodzielnienie - 0 na kontynuowanie nauki - 5 oraz na zagospodarowanie 1, w 2011 – 18 osiągnęło pełnoletniość, w tym pomoc pieniężną na usamodzielnienie - 2 na kontynuowanie nauki - 9 oraz na zagospodarowanie 1 (8 wychowanków pozostaje w rodzinach).

Liczba wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, którym w 2010 r. przyznano pomoc na usamodzielnienie: 3. W tym: pomoc pieniężną na usamodzielnienie - 2 na kontynuowanie nauki - 1 oraz na zagospodarowanie 1. W 2011r. 2 wychowanków osiągnęło pełnoletniość, z tego - pomoc pieniężną na usamodzielnienie otrzymał 1. Nie było wniosków o przyznanie innej pomocy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. w 2010 roku wypłacało łącznie 43 wychowankom pomoc na kontynuowanie nauki w tym 5 wychowankom placówek, natomiast w 2011 roku analogicznie 36 i 5. W jednym przypadku wydano decyzję odmowną (Nr3/ŠKNWRZ/2010 – 89 ust. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej). W 2010 roku pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej otrzymało 10 wychowanków.

W PCPR w Gorzowie Wlkp. obowiązuje jednolity program usamodzielnienia opracowany przez dyrektora i pracownika socjalnego odpowiedzialnego za realizację całości przedsięwzięć w zakresie przyznawania pomocy na zagospodarowanie i pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

(Dowód: akta kontroli str. 72, 100-102)

W toku kontroli przeanalizowano 25% losowo wybranej dokumentacji – 3 usamodzielnianych wychowanków w tym: 1 z placówki opiekuńczo – wychowawczej i 2 wychowanków z rodzin zastępczych po jednej teczce z rodziny spokrewnionej i zawodowej.

W toku postępowania w sprawie usamodzielnienia zachowano następującą kolejność działań: wnioski, wywiad, decyzja. Z analizy dokumentacji wynika, że prawie wszystkie wywiady środowiskowe są przeprowadzane przez pracowników socjalnych Powiatowego Centrum. Zlecenie właściwemu ośrodkowi pomocy społecznej przeprowadzenia wywiadu w związku z procedurą usamodzielnienia nastąpiło w jednym przypadku – OPS Bogdaniec.

W kontrolowanej dokumentacji stwierdzono przypadki nieprzestrzegania procedur zawartych w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. /tekst jednolity z dnia 2 października 2009 r. Dz. U. Nr 175, poz.1362 ze zmianami/ i rozporządzeniu odnośnie udzielania pomocy pełnoletnim wychowankom placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych na kontynuowanie nauki (Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie z dnia 23 grudnia 2004 r.), polegające na braku podpisu wychowanka pod Indywidualnym Programem Usamodzielnienia, braku podpisu dyrektora PCPR lub odpowiedzialnego pracownika pod IPU, braku zatwierdzenia IPU przez dyrektora PCPR lub odpowiedzialnego pracownika. W dokumentacji usamodzielniania wychowanki ze spokrewnionej rodziny zastępczej, gdzie procedurę w całości przygotowywało i prowadzi Powiatowe Centrum nie stwierdzono nieprawidłowości.

(Dowód: akta kontroli str. 137-155)

7. POMOC W INTEGRACJI ZE ŚRODOWISKIEM PEŁNOLETNICH WYCHOWANKÓW RODZIN ZASTĘPCZYCH I PLACÓWEK OPIEKUŃCZO WYCHOWAWCZYCH

Dla pełnoletnich wychowanków opuszczających placówki i rodziny zastępcze udzielana jest pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Wychowankowie mający trudności w integracji ze środowiskiem korzystają z pomocy pracowników socjalnych Centrum. Prowadzona jest z nimi praca socjalna, polegająca m.in. na pomocy w znalezieniu zatrudnienia, w otrzymaniu lokalu mieszkalnego, ponadto świadczone jest poradnictwo w zakresie załatwiania spraw urzędowych.

W ramach wsparcia wychowankowie uczestniczą w projektach, w których zdobywają dodatkowe kwalifikacje, w tym m.in. prawo jazdy. Dodatkową formą wsparcia jest poradnictwo udzielane przez psychologa, prawnika i pedagogów. W 2011 r. dodatkowo zostaną wychowankom (rodzin i placówek) przekazane roboty kuchenne oraz żelazka.

(Dowód: akta kontroli str. 72)

8. SZKOLENIE I DOSKONALENIE KADR POMOCY SPOŁECZNEJ Z TERENU POWIATU ORAZ DORADZTWO MERYTORYCZNE DLA KIEROWNIKÓW I PRACOWNIKÓW JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNYCH Z TERENU POWIATU

PCPR prowadzi dla kadr jednostek pomocy społecznej doradztwo metodyczne przez cały rok na bieżąco, zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.

W 2011 roku zorganizowano dwa szkolenia – „Przetwarzanie, przechowywanie, opracowanie dokumentów niejawnych” oraz „Obowiązki Kierownika OPS, PCPR w zakresie ochrony danych osobowych. Dokumentacja osób przetwarzających dane osobowe”. (20.05.2011r. 29.09.2011 r.) – w szkoleniach uczestniczyli pracownicy wszystkich ops, domów pomocy społecznej oraz warsztatów terapii zajęciowej z terenu powiatu i pracownicy pcpr. Ponadto w dniu 21.09.2011 r. odbyło się szkolenie w związku z ustawą z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej – wspólne ustalenia co do zadań gminy i powiatu w kontekście ustawy, wypracowanie rozwiązań, dot. m.in. partycypowania w kosztach, prowadzenia pracy z rodziną biologiczną, zatrudniania asystentów. Uczestniczyli kierownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu z wyjątkiem Kierownika OPS w Bogdańcu.

W 2010r. odbyło się szkolenie, w którym uczestniczyło 15 osób z jednostek pomocy społecznej z terenu powiatu – „Opieka prawna i kuratela w świetle kodeksu rodzinnego i innych ustaw” (28.10.2010 r.). Uczestniczyli przedstawiciele wszystkich ops i 2 domów pomocy społecznej.

(Dowód: akta kontroli str. 72)

9. REALIZACJA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

1) PROWADZENIE OŚRODKA INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

W toku kontroli ustalono, że Powiat Gorzowski udziela pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie między innymi poprzez zapewnienie całodobowego schronienia w ośrodku interwencji kryzysowej. Za realizację tego zadania odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. Siedziba OIK mieści się na terenie Domu Pomocy Społecznej w Kamieniu Wielkim ul. Stawna 40. Do tego zawarta jest stosowna umowa z dnia 26 lutego 2010r. pomiędzy PCPR w Gorzowie Wlkp. i Domem Pomocy Społecznej w Kamieniu Wielkim. W trakcie czynności kontrolnych dokonano oględzin lokalu przeznaczonego do korzystania przez osoby będące w sytuacji kryzysowej. Siedziba posiada 1 pomieszczenie sypialne wyposażone w wersalkę, szafę ubraniową, stół i krzesła poza tym jest łazienka z WC oraz przedpokój. Gromadzona dokumentacja zawiera plan pomocy, zawarte kontrakty socjalne. Z przeanalizowanej dokumentacji wynika, że pomoc polegała na udzieleniu pomocy psychologa, pomocy przy sporządzeniu wniosku o alimenty i o lokal zastępczy. Efekty podjętych działań to uzyskanie alimentów przez podopieczną oraz konsultacje z psychologiem. W 2010r. skorzystały 2 osoby z tego jedno dziecko. Natomiast w 2011 do dnia kontroli w OIK nie odnotowano żadnego umieszczenia. Pismem z dnia 8 września 2010r. tutejszy Wydział zwrócił się do Starosty Gorzowskiego z sugestią zmiany siedziby OIK. Proponowano również koncepcję funkcjonowania jednostki. Do dnia kontroli nie podjęto działań w kierunku zmiany siedziby OIK. Szczegółowy tryb przyjmowania klientów, zakres i zasady udzielania pomocy, prawa i powinności zawarte są w Regulaminie Organizacyjnym OIK -u.

PCPR realizuje pilotażowy program profilaktyczno - terapeutyczny w rodzinach dotkniętych problemem przemocy w rodzinie na terenie gminy Lubiszyn. Do programu zaangażowani są pracownicy socjalni GOPS w Lubiszynie i pracownicy OIK w Gorzowie Wlkp. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że w ramach podjętych działań w/w sprawie Programem objęto cztery rodziny dysfunkcyjne, zagrożone przemocą domową, są to rodziny mające trudności wychowawcze. Następnym działaniem było udanie się pracowników PCPR, wspólnie z pracownikami GOPS i OIK do wytypowanych rodzin w celu ustalenia spotkań terapeutycznych. Dokumentacja zawiera harmonogram spotkań i sprawozdanie z realizacji programu profilaktyczno - terapeutycznego przedłożonego przez terapeutów. Na sprawozdaniu brakuje daty przyjęcia i podpisu dyrektora jednostki.

Zgodnie z wyjaśnieniem Dyrektora jednostki wniesionym do protokołu ustnych wyjaśnień wynika, że obecnie Powiat nie posiada Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy. Jednakże w chwili obecnej jest opracowany projekt w/w Programu (w załączeniu projekt Programu). Planowany termin przedłożenia Programu Radzie Powiatu to pierwsza sesja w 2012r.

Dowód- akta kontroli str. 74, 208

2) REALIZACJA PROGRAMÓW KOREKCYJNO-EDUKACYJNYCH

W toku kontroli przeanalizowano dokumentację dotyczącą realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp. Program korekcyjno - edukacyjny realizowany był w formie warsztatów grupowych i konsultacji indywidualnych. Zrealizowano 14 spotkań. Łączny czas programu obejmował 63 godziny dydaktyczne w 2010r. i 60 godzin dydaktycznych w 2011r. Zajęcia realizowano wg harmonogramu ustalonego z Kierownikiem Zakładu Karnego w Słońsku.

Zajęcia odbyły się w terminie od 26 kwietnia do 24 czerwca w 2010r. i od 13 czerwca do 25 lipca 2011r. Realizacja edycji programów odbyła się w zakładzie karnym. Do tego zostały zawarte stosowne Porozumienia pomiędzy PCPR w Gorzowie Wlkp. i Zakładem Karnym w Słońsku.

Rekrutacja uczestników programu nastąpiła w oparciu o zebrane dane o skazanych, którzy odbywają karę pozbawienia wolności określoną w art.207§ 1 oraz opinie środowiskowe wskazujące na stosowanie przemocy wobec bliskich.

Dokumentacja pracy ze sprawcami przemocy w rodzinie obejmuje: wykaz osób biorących udział w spotkaniach, listę obecności podpisaną przez uczestników, informację o zasadach rekrutacji i zakwalifikowaniu do Programu. Dokumentacja nie zawiera, kontraktów lub oświadczenia uczestnika o zgodzie na wzięcie udziału w programie, karty pracy z klientem, w której zawarty będzie między innymi: opis podjętych działań, historia przemocy, monitoring oddziaływań programu dla sprawców przemocy itp. (Wytyczne do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, załącznik nr 2).

Dokumentacja przebiegu edycji programu. Całość dokumentacji dotyczącej ściśle realizacji programów dla sprawców przemocy obejmuje – faktury, umowy z prowadzącymi zajęcia, rachunki do umów, sprawozdanie z realizacji zadania prowadzenia zajęć korekcyjno-edukacyjnych. Na sprawozdaniu brakuje daty przyjęcia i podpisu dyrektora jednostki. Z analizy dokumentacji obejmującej realizację programu w okresie objętym kontrolą wynika, że w 2010r. oddziaływaniami programu objęto 15 osób, ukończyło program 8 osób. Natomiast w roku 2011 programem objęto 12 osób a ukończyło 11 osób. Po zakończeniu Programu uczestnik otrzymał zaświadczenie o ukończeniu programu korekcyjno-edukacyjnego. Dokumentacja nie zawiera Dziennika zajęć z tematyką zajęć, liczbą godzin przeprowadzonych, podpisem uczestnika i prowadzącego program. W toku kontroli przeanalizowano 100% dokumentacji uczestników edycji programu.

Realizatorami programu w roku 2010 i 2011 byli specjaliści, posiadający wykształcenie magisterskie ze specjalnością: pedagogika opiekuńczo - wychowawcza; psychologia w zakresie społeczna psychologia kliniczna. Ukończone szkolenie podstawowe obejmujące 105 godz. zajęć z zakresu – Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie prowadzone przez Instytut Psychologii Zdrowia i Trzeźwości Polskie Towarzystwo Psychologiczne w Warszawie. Przedłożona dokumentacja zawiera kserokopie dokumentów poświadczających kwalifikacje realizatorów programu w roku 2010 i 2011. Dyrektor PCPR zawarł umowy-zlecenia z specjalistami prowadzącymi oddziaływania korekcyjno-edukacyjne.

Dokumentacja dotycząca problemu przemocy domowej gromadzona jest w osobnym segregatorze.

Dowód - akta kontroli str. 209-252

PODSUMOWANIE

1. Dyrektor i pracownicy PCPR posiadają wymagane kwalifikacje.
2. Do dnia kontroli nie zrealizowano zadań zaplanowanych w Programie tworzenia lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną w Powiecie Gorzowskim na lata 2008-2013, dotyczących utworzenia placówki wielofunkcyjnej dla 14 wychowanków oraz pozyskania bazy lokalowej i utworzeniu mieszkań chronionych i mieszkań usamodzielnienia dla pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek mimo istotnych potrzeb w tym zakresie.
3. Nie zabezpieczono opieki w placówkach opiekuńczo-wychowawczych czworgu dzieciom.
4. Opieka w rodzinach zastępczych jest organizowana w sposób prawidłowy, z zastrzeżeniem, że wywiady środowiskowe w rodzinach zastępczych były przeprowadzane rzadziej niż co 6

- miesiący. Ponadto brakowało dokumentów potwierdzających prowadzoną pracę na rzecz powrotu dzieci z pogotowia rodzinnego do rodziny lub uregulowania ich sytuacji.
5. Tworzone są i wdrażane liczne programy pomocy dziecku i rodzinie.
  6. Powiat nie prowadzi mieszkań chronionych dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych. Pomoc na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie dla tych wychowanków przyznawana jest zgodnie z przepisami prawa.
  7. Szkolenie kadr pomocy społecznej z terenu powiatu oraz doradztwo metodyczne realizowane jest zgodnie z przepisami prawa.
  8. Powiat nie posiada Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy.
  9. Powiat opracował i realizował program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie.
  10. Dokumentacja dotycząca przemocy nie zawiera: kontraktów lub oświadczenia uczestnika programu o zgodzie na wzięcie udziału w programie, karty pracy z klientem, dziennika zajęć, na sprawozdaniach brakuje dat przyjęcia i podpisu dyrektora jednostki.
  11. Brak działań w kierunku zmiany siedziby OIK (zgodnie z sugestiami tutejszego Wydziału zawartymi w piśmie z dnia 8 września 2010r., PS.I.JJaż.9011-1-40/2010).

Dokonano wpisu do książki kontroli w pozycji 1/2011.

Zgodnie z § 16 Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2005 r. Nr 61, poz. 543 ze zm.) kierownik kontrolowanej jednostki może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto, kierownikowi kontrolowanej jednostki przysługuje prawo zgłoszenia przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi kontrolowanej jednostki stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp. wobec zastrzeżeń.

Po przeczytaniu, niniejszy protokół podpisano na każdej stronie.

Treść protokołu podlega udostępnieniu zgodnie z ustawą z dnia 06 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej (Dz. U. Nr 112 poz. 1198) prócz informacji stanowiących dane osobowe w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 o ochronie danych osobowych (Dz.U.Nr.133 poz. 883 z późniejszymi zmianami).

Protokół sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

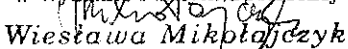
- egzemplarz nr 1 przekazano Pani Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Gorzowie Wlkp.;
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w Wydziale Polityki Społecznej.

Kontrolujący:
INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
 w Oddziale Nadzoru i Kontroli
 w Pomocy Społecznej
 w Wydziale Polityki Społecznej

 Elżbieta Szwonka

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
 w Oddziale Nadzoru i Kontroli
 w Pomocy Społecznej
 w Wydziale Polityki Społecznej

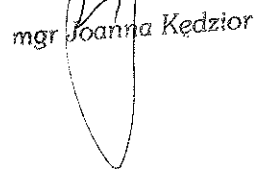

 Agnieszka Kraska

INSPEKTOR
 w Oddziale Nadzoru i Kontroli
 w Pomocy Społecznej
 w Wydziale Polityki Społecznej

 Wiesława Mikulajczyk

Gorzów Wlkp. 18.01.2012 r.

Dyrektor jednostki kontrolowanej

DYREKTOR

 mgr Joanna Kędzior

Gorzów Wlkp. 25.01.2012 r.